

**ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ”-  
БЛАГОЕВГРАД**

---

**Р Е Ц Е Н З И Я**

на дисертационен труд на тема:

**„Иновации и конкурентоспособност в индустриалния сектор”**  
представен от Виктория Павлова Калайджиева докторант към катедра „Мениджмънт и маркетинг” за присъждане на образователна и научна степен “ДОКТОР” по научна специалност Икономика и управление /индустрия/ (стопанско управление), професионално направление 3.7 Администрация и управление, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

**Научен ръководител:** проф. д-р Рая Мадгерова

**Рецензент:** проф. д-р Мария Младенова Кичева,  
научна специалност Икономика и управление - Организация и управление извън сферата на материалното производство (по отрасли и подотрасли)

Представеният за рецензиране дисертационен труд е предназначен за обсъждане от Научно жури, определено да проведе публична защита със Заповед № 1681/05.06.2015 г. на Ректора на ЮЗУ”Неофит Рилски” гр. Благоевград.

Настоящата рецензия е подготвена съгласно Закона за развитие на академичния състав (ЗРАСРБ) в Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за организация и провеждане на конкурси за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ЮЗУ”Неофит Рилски” – гр. Благоевград

**СПРАВКА ЗА КАНДИДАТА**

Виктория Павлова Калайджиева завършва Бакалавърска степен през 2010 година – специалност „Финансов контрол” в УНСС и през 2011 година, ОКС Магистър – специалност МИО в ЮЗУ”Неофит Рилски”.

След завършване на висшето си образование последователно работи в: Интернешънъл Асет Банк АД, Първа инвестиционна банка АД и като асистент в ЮЗУ"Неофит Рилски".

От 2012 година е зачислена като редовен докторант към катедра „Мениджмънт и маркетинг” на Стопански факултет на ЮЗУ"Неофит Рилски", специалност Икономика и управление /индустрия/ (stopанско управление)

## **АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ НА ИЗСЛЕДВАНАТА ПРОБЛЕМАТИКА.**

Разработеният от Виктория Калайджиева дисертационен труд е насочен към изследване на иновациите и конкурентоспособността на индустрията. Тематиката се предопределя от голямата актуалност, научна и практическа значимост на изследванията, които биха допълнили съществуващите постановки с разглежданата проблематика за иновациите и конкурентоспособността в един конкретен икономически сектор – индустриалния.

Тематиката на дисертационния труд се предопределя и от:

- \* Решаващото значение на индустриалния сектор за развитието на националната икономика.
- \* Ролята на иновациите и конкурентоспособността за икономическия растеж.
- \* Водещата роля на иновациите и иновационната дейност за поддържане на висока адаптивност на предприятията от индустриалния сектор към динамичните промени в силно конкурентната среда.

Тези причини дават достатъчно основание да се приеме, че изследваната в дисертационния труд проблематика е значима.

Актуалността и значимостта на настоящия труд се определят и от това, че интерес от научна и практическа гледна точка представляват иновациите и конкурентоспособността в тяхната взаимна връзка, тъй като този аспект на проявление на двете явления не е достатъчно изследван и разглеждан в научната литература.

Докторантът аргументирано е обосновал актуалността и значимостта на темата на дисертационния труд.

## **ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД. СЪДЪРЖАНИЕ И ПОСТРОЙКА НА ИЗЛОЖЕНИЕТО.**

Оценката на съдържанието на дисертационния труд показва, че в него е включен богат теоретичен и емпиричен материал, разкриващ съществени детайли в оценката на иновациите и влиянието им върху конкурентоспособността на предприятията от индустриалния сектор. Добро впечатление прави богатият илюстративен материал подкрепящ текста.

Изложението на представената дисертационна работа е в общ обем от 244 стандартни текстови страници, структурирано в увод, три глави, заключение, библиографска справка и 11 приложения. Дисертационният труд е правилно структуриран и отговаря на изискванията за написване на дисертационна работа за присъждане на образователната и научна степен „доктор”.

Представената литература обхваща заглавия както следва: 132 литературни източника на български и руски език, 47 литературни източника на английски език, включващи водещи изследвания, монографии, статии, нормативни документи и 7 интернет източника по темата. Заедно с класическите издания по темата на изследването, авторът е използвал най-новите и актуални литературни източници, вкл. и за 2013 г. Направен е подробен литературен обзор на дисертационния труд.

В *увода* докторантът обосновава актуалността на изследваната проблематика. Целта на дисертационния труд е подчинена на избраната тема. Авторът концентрира усилията си върху извеждането на общовалидни закономерности посредством извършването на изследване и задълбочен анализ на ролята на иновациите за повишаване на конкурентоспособността на предприятията от индустриалния сектор и очертаване насоки за нарастване на иновационната му активност.

За постигане целта на изследването са изведени задачи, които са добре обвързани с главите на дисертационното изследване, извеждат акцентите в него и са насочени към:

1. Изследване на теоретико-методологическите основи на иновациите и конкурентоспособността в индустриалния сектор и разкриване на връзката между тях.
2. Анализ и оценка на предприятията от индустриалния сектор в България и равнището на иновационната им дейност и конкурентоспособност.

3. Изучаване ролята на иновациите и иновационната дейност на предприятията от индустриалния сектор в България за повишаване тяхната конкурентоспособност.

4. Извеждане на проблеми и предлагане на насоки за нарастване на иновационната активност на предприятията от индустриалната сфера в страната като предпоставка за повишаване на неговата конкурентоспособност..

Дефинирани по този начин, изследователските задачи отразяват основните аспекти на изследването и в своята логическа обвързаност способстват постигането на целта на дисертационния труд.

Фундаменталните положения на теорията за иновациите и конкурентоспособността, представени в трудовете на класиците служат като теоретична и методологична основа на изследването.

Поставените цел и задачи определят и използваната **методология включваща:** методи на описанието, сравнението, анализа и синтеза, метод на групировката, анкетен метод, методи за установяване на зависимости-регресионен и корелационен анализи, методи за разкриване на структурата, табличен и графичен метод. Подбраният от докторанта методологически инструментариум се подчинява на определено вътрешно взаимодействие. Основни източници на информация са статистически данни, публикувани от НСИ.

**Обект** на изследването са проблемите, свързани с иновациите и конкурентоспособността на предприятията от индустриалния сектор в България.

**Предмет** на изследването е ролята на иновациите за нарастването на конкурентоспособността на индустриалния сектор.

Докторантът формулира **научната теза** на дисертационния труд: че иновациите имат съществено значение за повишаване на конкурентоспособността на предприятията от индустриалния сектор, поради което е необходимо те да прилагат стратегия на иновационно развитие и нарастване на иновационната активност.

Докторантът посочва научни приноси подкрепящи тезата на дисертационния труд.

**Структурата** на настоящия дисертационен труд обхваща три глави:

В *първата глава* на дисертационния труд авторът разглежда теоретичните проблеми на иновационната дейност в индустриалния

сектор. От разработката става ясно, че докторантът познава добре иновациите на сектора в България в контекста на европейската иновационна политика.

*Втората глава* на рецензията дисертационен труд е посветена на конкурентоспособността на предприятията от индустриалния сектор и е проследена взаимовръзката между иновациите и конкурентоспособността на предприятията функциониращи в него.

*Третата глава* на дисертационния труд се фокусира върху оценката и ролята на иновациите за повишаване конкурентоспособността на предприятията от индустриалния сектор.

В резултат на тези проучвания е направен опит за формулиране насоки за повишаване иновационната активност на индустриалните предприятия в България като предпоставка за висока конкурентоспособност

В *заключението* на дисертационния труд са формулирани обобщения и изводи в рамките на изложението на трите глави на разработката. Обосновано е постигането на целта и са описани решените задачи.

### **3. ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ И ПРИНОСИ НА КАНДИДАТА.**

Рецензията дисертационен труд представлява актуално научно-практическо изследване. Сериозната работа, въз основа на която е изграден настоящия труд, неговата задълбоченост и връзка с реалната българска практика, както и запознаването с авторската справка за дисертанта, дават основание да бъдат изведени следните научни и научно-приложни приноси:

- 1) На основата на систематизирането и обобщаването на съществуващите теоретични постановки е направена характеристика на индустриалния сектор, обоснована е ролята му в икономическата система на обществото и са изведени особеностите на неговите предприятия, като е подчертана ролята на системния подход за тяхното ефективно функциониране и нарастване на иновационната им активност.
- 2) Направено е обобщение и систематизация и са дообогатени научните възгледи за иновациите на предприятията от индустриалния сектор. На основата на изследването на научните

достигания са изведени основни теоретични възгледи за тяхната същност, класификации, етапи на иновационния процес и подходи при реализирането им в индустриалния сектор. Обоснован е проблема за иновациите в индустриалния сектор в България в контекста на европейската иновационна политика.

3) Разгледани са в теоретичен аспект проблеми на конкурентоспособността на предприятията от индустриалния сектор и е обоснована теоретически и на базата на конкретни статистически данни взаимовръзката между иновациите и конкурентоспособността в предприятията от индустриалния сектор.

4) На основата на официални статистически данни и резултати от анкетно проучване с помощта на разработката за изследването методика е анализирано и оценено влиянието на иновациите и иновационната дейност върху конкурентоспособността на предприятията от индустриалния сектор и са изведени насоки за нарастването на иновационната им активност.

Така формулираните научни приноси на кандидата са дело на самостоятелни и целенасочени научни търсения и доразвиват в теоретичен и практичен аспект съществуващото научно познание в сферата на иновациите и конкурентоспособността на предприятията от индустриалния сектор.

Справката за приносите е написана добросъвестно и отразява правилно постиженията на авторът. Посочените научни и научно-приложни приноси представляват оригинален принос в науката и практиката.

#### **4. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ, ДОПЪЛВАЩИ И УТОЧНЯВАЩИ ВЪПРОСИ.**

Всичко изложено до тук дава основание да бъдат направени следните по-важни изводи за качеството и стойността на дисертационния труд:

1. Настоящата разработка е актуално значимо научно изследване.

2. Получените теоретични и научно-приложни резултати представляват научен и практико-приложен принос на научната и обществената практика.

Докторантът коректно формулира и аргументирано защитава своята докторска **теза**. С направените обосновани научни изводи и препоръки той обогатява съществуващите научни знания в областта на иновациите и конкурентоспособността в индустриалния сектор.

Въпреки посочените достойнства на труда, бих дала и някои препоръки:

1. Разработката би спечелила ако се посочи мястото на България по отношение на иновациите и конкурентоспособността сред останалите страни от Европейския съюз.

3. В заключението би трябвало да се конкретизират някои нерешени проблеми в разглежданата област като основа за бъдещи изследвания.

Направените препоръки не подлагат на съмнение постиженията на авторът.

На докторантът бих поставила следните въпроси:

1. На кои от вътрешните и външни фактори трябва да се отдели по-голямо внимание за повишаване конкурентоспособността на предприятията в България ?

2. Да се очертае връзката между иновациите и конкурентоспособността?

## **5. ПУБЛИКАЦИИ НА АВТОРЪТ, СВЪРЗАНИ С ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.**

Дисертационния труд е окомплектован с необходимите документи.

**Авторефератът** достоверно възпроизвежда съдържанието на труда. Подготвен е в обем от 45 страници компютърно набран текст и е съставен от четири части, които се отнасят за общата характеристика, съдържанието, приносите и публикациите по дисертационния труд. **Справката за приносите** представена с дисертационния труд отразява обективно реалните достижения на докторанта.

**Публикации** по дисертационния труд

По вид и брой представените публикации съответстват на обявените от докторанта в приложения списък и автореферата. Общо са представени пет публикации от които, три по темата на

дисертационния труд и две от участия в международни конференции.

## **ЗАКЛЮЧЕНИЕ**

Въз основа на всичко това, се налага обобщението, че дисертационният труд отговаря на изискванията за присъждане на образователната и научна степен „доктор” и авторът притежава необходимите качества за присъждането на тази образователна и научна степен.

В качеството ми на реценцент на настоящия дисертационен труд предлагам на научното жури да вземе решение за присъждане на Виктория Павлова Калайджиева образователната и научната степен “доктор” по Икономика и управление /индустрия/ (стопанско управление), научно направление 3.7. „Администрация и управление” по научна специалност Икономика и управление /индустрия/ (стопанско управление).

**Благоевград**  
**07.07.2015 г.**

**Рецензент:**  
**/проф. д-р Мария Кичева/**